

ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ

ЛИСТ

від 15.10.2015 р. № 9593/К/99-99-17-03-03-14

Державна фіскальна служба України розглянула звернення <...> щодо надання податкової соціальної пільги платнику податку, який утримує трьох дітей (одна дитина-інвалід) віком до 18 років, та повідомляє, що вказаний лист містить недостатньо інформації для надання більш детальної відповіді.

Водночас Сімейний кодекс України (далі – СКУ) регулює сімейні особисті немайнові та майнові відносини між подружжям, між батьками та дітьми, усиновлювачами та усиновленими, між матір'ю та батьком дитини щодо її виховання, розвитку та утримання (ст. 2 СКУ).

Сім'ю складають особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки. При цьому дитина належить до сім'ї своїх батьків і тоді, коли спільно з ними не проживає (п. 2 ст. 3 СКУ).

Водночас виникнення прав та обов'язків матері, батька і дитини наведено у ст. 121 СКУ, які ґрунтуються на походженні дитини від них, засвідченому органом державної реєстрації актів цивільного стану в порядку, встановленому ст.ст. 122 та 125 СКУ.

Згідно зі ст. 141 СКУ мати, батько мають рівні права та обов'язки щодо дитини, незалежно від того, чи перебували вони у шлюбі між собою. Розірвання шлюбу між батьками, проживання їх окремо від дитини не впливає на обсяг їхніх прав і не звільняє від обов'язків щодо дитини.

Обов'язки батьків щодо виховання та розвитку дитини наведені у ст. 150 СКУ. Зокрема, передача дитини на виховання іншим особам не звільняє батьків від обов'язку батьківського піклування щодо неї.

Згідно з частиною другою ст. 51 Конституції України та ст. 180 СКУ батьки зобов'язані утримувати дітей до їх повноліття.

У ст. 181 СКУ наведено способи виконання батьками обов'язку утримувати дитину, зокрема за домовленістю між ними; за домовленістю між батьками дитини той із них, хто проживає окремо від дитини, може брати участь у її утриманні в грошовій і (або) натуральній формі; за рішенням суду кошти на утримання дитини (аліменти) присуджуються у частці від доходу її матері, батька і (або) у твердій грошовій сумі.

Разом з тим відповідно до ст.ст. 207 та 208 СКУ дитина може бути усиновленою, що передбачає прийняття усиновлювачем у свою сім'ю особи на правах дочки чи сина, яке здійснене на підставі рішення суду, крім випадку, передбаченого ст. 282 СКУ.

Згідно з п. 4 ст. 232 СКУ усиновлення надає усиновлювачеві права і накладає на нього обов'язки щодо дитини, яку він усиновив, у такому ж обсязі, який мають батьки щодо дитини.

Відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, регулює Податковий кодекс України (далі – ПКУ), ст. 169 якого встановлено порядок надання податкової соціальної пільги, її розмір, перелік категорій платників податку, які мають право на таку пільгу.

Відповідно до абзацу першого п.п. 169.4.1 п. 169.4 ст. 169 ПКУ податкова соціальна пільга застосовується до доходу, нарахованого на користь платника податку протягом звітного податкового місяця як заробітна плата (інші прирівняні до неї згідно із законодавством виплати, компенсації та винагороди), якщо його розмір не перевищує суми, що дорівнює розміру місячного прожиткового мінімуму, що діє для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року, помноженого на 1,4 та округленого до найближчих 10 гривень.

Враховуючи, що Законом України від 28 грудня 2014 року № 80 «Про Державний бюджет України на 2015 рік» на 1 січня 2015 року прожитковий мінімум для працездатної особи (в розрахунку на місяць) встановлено в розмірі 1218 грн., то розмір доходу (заробітної плати), що дає право на податкову соціальну пільгу у 2015 році, становить 1710 грн. на місяць (1218 грн. x 1,4).

Відповідно до п.п. 169.1.1 п. 169.1 ст. 169 ПКУ на податкову соціальну пільгу у розмірі, що дорівнює 100 відс. розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць), встановленому законом на 1 січня звітного податкового року, має право будь-який платник податку.

Згідно з п. 1 розділу XIX «Прикінцеві положення» ПКУ п.п. 169.1.1 п. 169.1 ст. 169 ПКУ набирає чинності з 1 січня 2016 року. До 31 грудня 2015 року для цілей застосування цього підпункту податкова соціальна пільга надається в розмірі, що дорівнює 50 відс. розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць), встановленому законом на 1 січня звітного податкового року, – для будь-якого платника податку (у 2015 році – 609 гривень).

Водночас платник податку, який утримує двох чи більше дітей віком до 18 років, має право на зменшення суми загального місячного оподаткованого доходу, отриманого від одного роботодавця у вигляді заробітної плати (з урахуванням норм абзацу першого п.п. 169.4.1 п. 169.4 ст. 169 ПКУ), на суму податкової соціальної пільги у розмірі, що дорівнює 100 відсоткам суми пільги, визначеної п.п. 169.1.1 п. 169.1 ст. 169 ПКУ (у 2015 році – 609 грн.), на кожну таку дитину (п.п. 169.1.2 п. 169.1 ст. 169 ПКУ).

Крім того, п.п. «б» п.п. 169.1.3 п. 169.1 ст. 169 ПКУ передбачено, що на податкову соціальну пільгу у розмірі, що дорівнює 150 відс. суми пільги, визначеної п.п. 169.1.1 цього пункту (у 2015 році – 913,50 грн.), має право платник податку, який утримує дитину-інваліда – у розрахунку на кожну таку дитину віком до 18 років.

У разі якщо платник податку має право на застосування податкової соціальної пільги з двох і більше підстав, зазначених у п. 169.1 ст. 169 ПКУ, застосовується одна податкова соціальна пільга з підстави, що передбачає її найбільший розмір, за умови дотримання процедур, визначених п.п. 169.4.1 п. 169.4 ст. 169 ПКУ, крім випадку, передбаченого п.п.

«б» п.п. 169.1.3 п. 169. 1 ст. 169 ПКУ, податкова соціальна пільга за яким додається до пільги, визначеної п.п. 169.1.2 п. 169. 1 ст. 169 ПКУ, у разі якщо особа утримує двох і більше дітей, у тому числі дитину-інваліду (дітей-інвалідів) (п.п. 169.3.1 п. 169.3 ст. 169 ПКУ).

При цьому відповідно до абзацу другого п.п. 169.4.1 п. 169.4 ст. 169 ПКУ граничний розмір доходу, який дає право на отримання податкової соціальної пільги одному з батьків у випадку та у розмірі, передбачених п.п. 169.1.2 та підпунктами «а» і «б» п.п. 169.1.3 п. 169. 1 ст. 169 ПКУ, визначається як добуток суми, визначеної в абзаці першому цього підпункту, та відповідної кількості дітей.

Податкова соціальна пільга починає застосовуватися до нарахованих доходів у вигляді заробітної плати з дня отримання роботодавцем заяви платника податку про застосування пільги та документів, що підтверджують таке право (п.п. 169.2.2 п. 169.2 ст. 169 ПКУ). Перелік таких документів та порядок їх подання затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2010 року № 1227 «Про затвердження Порядку подання документів для застосування податкової соціальної пільги» (далі – Порядок).

Згідно із п. 3 ст. 5 Порядку для застосування пільги з підстав, передбачених п.п. 169.1.2 п. 169.1 ст. 169 ПКУ, платник податку, який має двоє чи більше дітей віком до 18 років, крім заяви подає копію свідоцтва (дублікату свідоцтва) про народження дитини (дітей) або документ, що підтверджує встановлення батьківства, чи документи, які підтверджують вік дитини (дітей), затверджені відповідним органом країни, в якій іноземна фізична особа - платник податку постійно проживав (проживала) до прибуття в Україну; копію рішення органу опіки і піклування про встановлення опіки чи піклування (якщо із заявою звертається опікун або піклувальник).

При цьому опіка, піклування відповідно до ст. 243 СКУ встановлюється над дітьми-сиротами і дітьми, позбавленими батьківського піклування.

Водночас платник податку, який утримує дитину-інваліда віком до 18 років, крім документів, визначених п. 3 ст. 5 Порядку, подає пенсійне посвідчення дитини або довідку медико-соціальної експертизи для заявника, який утримує дитину-інваліда віком від 16 до 18 років; медичний висновок, виданий закладами МОЗ в установленому порядку (якщо із заявою звертається платник податку, який утримує дитину-інваліда віком до 16 років) (п. 2 ст. 5 Порядку).

Враховуючи зазначене вище, платник податку (один із батьків), який утримує дітей віком до 18 років (у т.ч. дитину-інваліда), на підставі п.п. 169.2.2 п. 169.2 ст. 169 ПКУ повинен підтвердити своє право на застосування податкової соціальної пільги шляхом надання документів, встановлених Порядком, зокрема, документів, які підтвержують, що такий платник є їх батьком або матір'ю (у т.ч. усиновлювачем), опікуном або піклувальником. При цьому податкова соціальна пільга надається при додержанні усіх інших вимог ст. 169 ПКУ.

Разом з тим слід зауважити, що податкова консультація має індивідуальний характер і може використовуватися виключно платником податків, якому надано таку консультацію (п. 52.2 ст. 52 ПКУ).

Водночас, кожний конкретний випадок застосування податкової соціальної пільги слід розглядати з урахуванням документів, що стосуються окремої справи. Для більш детальної відповіді пропонуємо Вам як платнику податку звернутись до контролюючого органу з детальним описом справи та наданням усіх наявних копій документів.

Голова

Р.М. Насіров